

Для вас, вчителі історії

КОЗАЦЬКА СЛАВА

(до 365-річчя Конотопської битви)

Вебліографічний дайджест

Конотопська битва, чи Битва під Конотопом, або Соснівська битва

Орлюнов Артур. Конотопська битва

(27 червня–29 червня / 7 липня–9 липня 1659 року) – битва між військами гетьмана Івана Виговського та Кримського ханату з одного боку й московським військом з іншого біля міста Конотопа сучасної Сумської області. Один із ключових епізодів московсько-української війни (1658–1659) років.

Цікаві факти про знакову битву

- Рік 1659-й. Користуючись чварами поміж українців, росія йде в наступ.
- 70 днів 4 тисячі козаків боронять місто Конотоп. Загін волинського шляхтича, ніжинського полковника Григорія Гуляницького, який командував козацьким корпусом, добряче пошарпав загони князя Олексія Трубецького і змусив зупинитися в лісах довкола Конотопа.
- Це дало час гетьману Івану Виговському зібрати військо, покликати союзників – поляків та кримських татар – і 27 червня козаки пішли в наступ.

Портрет гетьмана Івана Виговського.
19 століття. Національний музей історії України

Печатка Івана Виговського

- Уже за два дні козаки заманили в пастку 30 тисяч відбірною московського війська. Усе командування агресора було страчено, решту – три дні гнали геть з України в бік москви.

*Іван Бельський. Гетьман Іван Виговський
під Конотопом 1659 року*

- У Конотопській битві Україна відстояла своє право на власний національний шлях.
- Якщо порівняти українську Вікісторінку з російською, то у другій взагалі про Україну майже не згадується, це була ніби битва московського царства з Річчю Посполитою, основною силою були татари. Як це знаємо: перекрутити факти і сказати, що так і було. Тільки московитам уже не вірить ніхто у світі.

Загадки історії

Про цю подію досі ми знаємо не так і багато. Постає ряд серйозних питань, що потребують ретельного дослідження.

- Описи битви в багатьох місцях суперечливі, тому точного відтворення подій 28 червня 1659 року ми поки ще не маємо.
 - Невирішеними залишаються питання про розташування «земляного города» в Конотопі, точні обриси міста й замку.
- Досі не відкрито жодного поховання учасників битви (а втрати сторін становили ж десятки тисяч людей). Не ідентифікованими залишаються об'єкти, які усні перекази пов'язують із місцями поховань 1659 р. («Козацька могила» біля с. Соснівки, поховання біля конотопських храмів).

- Не визначено точного розташування позицій сторін із можливістю їх конкретизації до кількох десятків метрів. Не узгоджуються з описом подій за О.М. Лазаревським його дані про «спірний гребінь» і схема змійових валів І. А. Лисого.
- У розпорядженні науковців немає жодного артефакту, пов'язаного з Конотопською битвою.
- Відсутнє навіть узгоджене моделювання ходу битви на крупномасштабній карті, яке ґрунтується на аналізі місцевості та письмових джерел. Кожен із сучасних дослідників по-своєму уявляє картосхему Конотопської битви.

Усі ці питання можна вирішити лише після тривалих і масштабних археологічних розвідок та розкопок.

Вшанування Конотопської битви

2007 року Поле Конотопської битви ввійшло до переліку найцікавіших пам'яток краю «Сім чудес Сумщини».

Пам'ятний знак Конотопської битви

У лютому 2008 на честь загиблих у битві воїнів на полі встановлено пам'ятний знак (каплицю).

На Сумщині події Конотопської битви увічнені в об'єктах та пам'ятках культурної спадщини. — Режим доступу: <https://konotop.in.ua/na-sumshini-podiyi-konotopskoyi-bitvi-uvichneni-v-ob-yektah-ta-pam-yatkah-kulturnoyi-spadshhini/>

Сайт, присвячений Конотопській битві,

Попівської сільської об'єднаної територіальної громади, добровільного об'єднання сорока чотирьох сіл Конотопського району

Саме на території Попівської сільської ради знаходиться значуще місце в героїчній історії України –
Поле Конотопської битви.

<https://konotopskabytva.org.ua/>

- Історія Конотопської битви
- Малюнки
- Ювілейні монети
- Фільми
- Пам'ятні знаки

Розробки уроків

Кубишка, А. В. Конотопська битва : [8 кл.] / Кубишка Алла Володимирівна // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/lesson/konotopska-bytva-225851.html>

Юхименко, Н. В. Конотопська битва. Хто вкрав перемогу? : [8 кл.] / Юхименко Наталія Вікторівна // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/konspekt-uroku-konotopska-bytva-khto-vkrav-peremohu-656170.html>

Канаєва, А. В. Особливості вивчення теми «Конотопська битва» на уроці історії / Канаєва А. В. – Режим доступу: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lessons-from-local-history/9352-kanaieva-a-osoblyvosti-vyvchennia-temy-konotopska-bytva-na-urotsi-istorii-ukrainy.html>

Матеріали до виховної години

Черкасова, Н. Ю. Методична розробка виховної години для учнів 10 – 11 класів, присвячена Конотопській битві / Черкасова Наталія Юріївна // Всеосвіта. – Режим доступу:

<https://vseosvita.ua/library/metodychna-rozrobka-vykhovnoi-hodyny-dlia-uchniv-10-11-klasiv-prysviachena-konotopskii-bytvi-572053.html>

Кривенко, Р. Методична розробка виховної години, присвяченої річниці перемоги у Конотопській битві / Руслана Кривенко, Світлана Нідзельська // На урок. – Режим доступу:

<https://naurok.com.ua/vihovna-godina-konotopska-bitva-318440.html>

Презентації

Гудименко, Т. В. Конотопська битва : перемога, яку варто пам'ятати : [презентація для уч. 5–7 кл.] / Гудименко Тетяна Вікторівна // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-konotopska-bytva-peremoha-pro-iaku-varto-pamiataty-581642.html>

Презентація може бути використана в рамках реалізації національно-патріотичного виховання при проведенні виховної години, темою якої є «Конотопська битва: перемога, про яку варто пам'ятати». Містить історичні довідки про Конотопську битву, а також відео, присвячене цій битві.

Бондажевська, О. П. Іван Виговський. Гадяцька угода. Конотопська битва : [презентація для уч. 8 кл.] / Бондажевська О. П. // На урок: освітній портал. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/ivan-vigovskiy-gadyacka-ugoda-konotopska-bitva-prezentaciya-do-uroku-23327.html>

У презентації містить активні посилання на відеоролик «Конотопська битва» та онлайн-інструменти, які можуть бути використані на уроці.

Конотопська битва 1659 року – триумф в час руїни :
[віртуальний історичний екскурс] / Наукова бібліотека
СУМДПУ імені А. С. Макаренка. – Режим доступу:
<https://express.adobe.com/page/MyfPTGFC0UKgx/>

До 360-річчя Конотопської битви : [книги та
журнали, присвячені Конотопській битві]
/ Національна історична бібліотека України. –
Режим доступу: <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/189/>

*Феодосій Гуменюк. Конотоп. 1659 р.
Зустріч гетьмана Виговського*

Онлайн-уроки

*Петро Андрусів. Гетьман Іван Виговський,
розгром царської армії під Конотопом 1659 року*

Конотопська битва. Початок Руїни. 8 клас.
ЗНО : [відеоурок]. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=Gd8yBjp0rqQ>

Альтернативні уроки історії. Конотопська
битва 1659 р. : [відеоурок]. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=CMXUfQO-CnA>

Відеоматеріали

Конотопська битва 1659: уроки втраченої перемоги :
[відео] // Історія без міфів. – Режим доступу:

https://www.youtube.com/watch?v=V3cnZ7T_A4c

Конотопська битва 1659 року : [відео]
// Цікава історія. – Режим доступу:

https://www.youtube.com/watch?v=V3cnZ7T_A4c

Документальний фільм

Імені Виговського : [док. фільм] // Youtube. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=OfyYkemS0Lw>

В основі картини – історичні події, пов'язані з переможною Конотопською битвою, що відбулася понад 365 років тому. У фільмі чітко прокреслені дві паралельні лінії: історична – із гетьманом Іваном Виговським у ході московсько-козацької війни 1659 року та сучасна – нинішньої російсько-української війни, що точиться більш як десять років на сході країни.

Мініпроєкт до річниці Конотопської битви

Юрченко, А. Якби у часи Конотопської битви був Facebook : Конотоп.City підготував мініпроєкт до річниці / Анна Юрченко. – Режим доступу: <https://konotop.city/articles/151725/konotopska-bitva>

Конотопці часто вихваляються, що відома битва була саме в Конотопі, однак навіть самі про неї розкажуть небагато. Конотоп.City знає, що може допомогти сучасному конотопцю безболісно розібратися з цією темою – пости у Facebook Хмельницького, Безпалого, Пожарського та інших історичних осіб.

Мініпроєкт підготували спільно з конотопським краєзнавцем Олександром Акулічем.

Пісенні джерела

*Василь Жованик,
бандурист, воїн ЗСУ*

Дума «Конотопська битва» : [відео] / виконує Василь Жованик. – Режим доступу:
[//youtu.be/2FO0RAmeJ3s](https://youtu.be/2FO0RAmeJ3s)

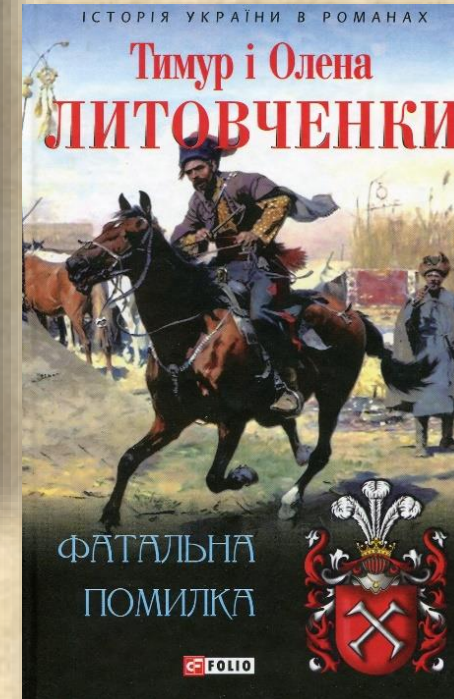
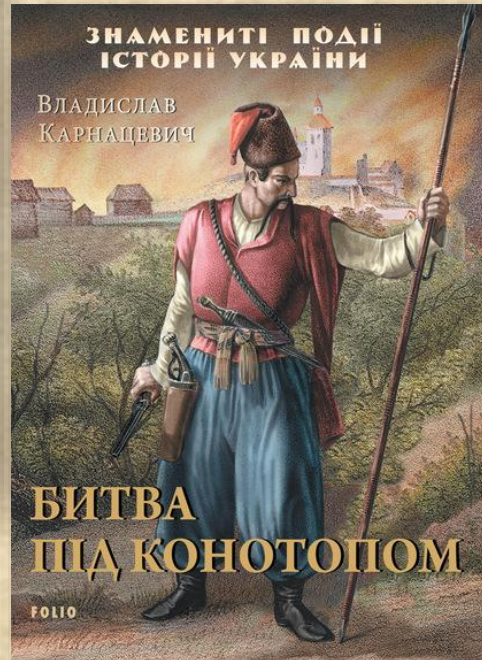
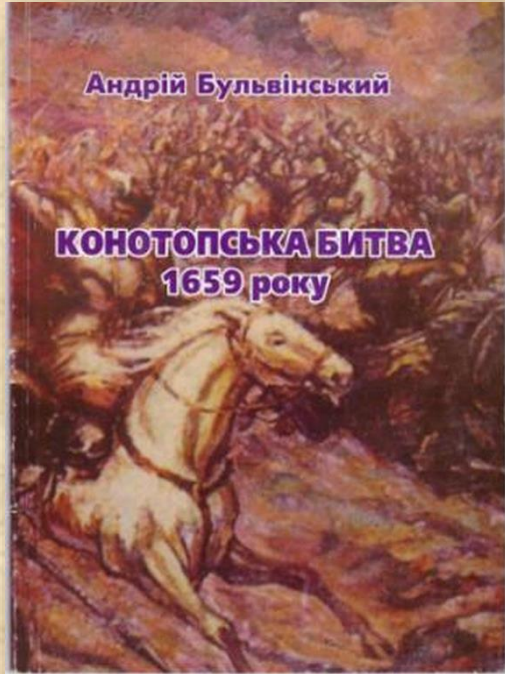
Рачок, І. Пісня про Конотопську битву : [відео] / виконує кобзар Ігор Рачок. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=TBg2sQI2j2k>

Рачок, І. Пісня про Конотопську битву [Текст] / Ігор Рачок. – Режим доступу:
<https://www.pisni.org.ua/songs/2340369.html>

*Ігор Рачок,
бандурист*

Видання з фондів Черкаської ОУНБ імені Тараса Шевченка

Підготували працівники відділу наукової інформації та бібліографії